

© PCS

Biodiversiteit bevorderen met uitgekiend plantsortiment

Het creëren van meer diversiteit in beplanting bevordert biodiversiteit en maakt van tuinen en openbaar groen belangrijke stapstenen om leefgebieden van diersoorten in stand te houden. Een doordacht plantsortiment is hiervoor een belangrijk instrument.

Sandy Adriaenssens, Pieter Goossens, PCS

Een hoge biodiversiteit heeft tal van voordelen voor het bereiken van proper water, zuivere lucht, opname van broeikasgassen, een vruchtbare bodem, betere waterinfiltratie, verhoogde gewasopbrengst, verminderde hittestress en een verminderde kans op ziekten en plagen

Wisselwerking tussen planten en dieren inzetten

Tussen planten en dieren bestaat een sterke onderlinge wisselwerking. Zo trekken planten insecten en vogels aan op basis van hun voedselaanbod en -positie, geur, kleur en bloei-periode. Insecten en vogels passen

zich hieraan aan in hun levenscyclus, uitvliegperiode, uiterlijke kenmerken, voedselnood en zintuigen. Voor bestuivers is het verhaal tweeledig. Generalisten zoals honingbijen vinden hun pollen/nectar bij meerdere plantensoorten. Specialisten vliegen maar op één of enkele soorten en zijn kwetsbaarder voor veranderingen zoals het verdwijnen van de plantensoort of aanpassingen in de bloeitijd.

Natuurwaarden behouden

Bij aanvang van de ontwerpfase is een inventarisatie van de reeds aanwezige biodiversiteitswaarden aangeraden. Zijn er reeds volgroeide nuttige plan-

tensoorten, nestplaatsen van vogels of insecten, aanwezigheid van bepaalde zoogdieren zoals egels ...? De biodiversiteitswaarde van volgroeide plantensoorten is immers aanzienlijk hoger dan deze van jonge, pas aangeplante exemplaren, en het loont dus om deze te behouden. Indien toch een aanpassing nodig is, werk dan gefaseerd en voorzie een migratietijd voor de aanwezige diersoorten.

Structuurdiversiteit

Een gelaagde beplanting met zowel een gras- of kruidlaag, een zoomlaag met vaste planten, een struiklaag en een boomlaag zorgt voor de schuil- en

overwinteringsplaatsen die veel diersoorten nodig hebben. Ook verschillende hoogteniveaus zijn interessant. Zo hebben heel wat vlindersoorten behoefte aan lichtplekken en luwtes voor temperatuurregeling, een hellingsgraad om zich te verplaatsen en bomen of struiken om te overwinteren.

De juiste plant op de juiste plaats

Een plant kan maar kwalitatief tot ontwikkeling komen en de biodiversiteit positief beïnvloeden op de juiste standplaats (bodemtextuur, pH, lichtbeschikbaarheid). Een één-op-één-ervanging louter omwille van het vergelijkbare uitzicht, zoals bijvoorbeeld met buxus en *Ilex crenata* gebeurt, is dus geen goed idee. Het leidt potentieel zelfs tot ziekten en plagen. Als alternatief is er een groot gamma groenblijvende vormheesters, waaronder *Osmanthus*, *Lonicera*, *Taxus*, *Euonymus*, *Phyllirea* en ook de buxus zelf als bijvriendelijke plant. Essentieel is alvast: de juiste plant op de juiste plaats.

Inheemse soorten

Op inheemse plantensoorten komen veel meer insectensoorten voor dan op uitheemse. Daarnaast zijn de zogenaamde specialisten bij de bestuivende insecten bijna exclusief geassocieerd met inheemse plantensoorten. Ook voor bloemrijke zaadmengsels bleek dat mengsels met inheemse soorten een hoger biodiversiteitspotentieel hadden dan deze met uitheemse soorten. Inheemse soorten vormen met andere woorden een sterke basis voor een biodiversiteitsbevorderend beplantingsplan. Naarmate de standplaats meer extreem wordt - bedrijventerreinen, stadstuinen, verharde wegen, groendaken ... - gedijen inheemse soorten vaak minder goed en kan een aanvulling met uitheemse soorten wel een oplossing bieden. Ook bij het creëren van een jaarrond bloeihoog kunnen uitheemse soorten als mooie aanvulling dienen. Let in ieder geval wel op voor de invasiviteit van bepaalde soorten! Raadpleeg daarvoor de website van Ecopedia.

Bloem- en bloeikarakteristieken

Terwijl vlinders enkel nectar nodig hebben, hebben bestuivende insecten naast deze voedingsbron ook pollen nodig voor de opbouw van honingraten. Niet onbelangrijk: die middelen moeten bereikbaar én op het juiste moment voorradig zijn.

In een vaste plantenborder kan *Nepeta x 'Faasinii'* bijvoorbeeld nectar voorzien en *Aster* verschillende soorten pollen. Andere soorten produceren dan weer beide, met afhankelijk van de soort verschillende hoeveelheden pollen en nectar. Informatie op soortniveau is beschikbaar via Honeybee Valley, al treden ook tussen verschillende cultivars soms variaties op. Onderzoek naar de diversiteit in vlindersoorten per plantensoort wees dan weer uit dat deze zeer laag was. Een hoge diversiteit in plantensoorten moet hier het voedselaanbod vergroten.

De effectieve bereikbaarheid van pollen en nectar voor insecten is niet voor alle bloemen hetzelfde. Open, enkelbloemige soorten of cultivars genieten de voorkeur boven dubbelbloemige soorten en zogenaamde knopbloeiers. De bloemknoppen van de *Calluna 'Garden Girls'* gaan bijvoorbeeld niet open, dus deze knopbloeiër draagt weinig bij aan de biodiversiteit. Dat terwijl verschillende andere *Calluna vulgaris* cultivars met hun open bloemen wel een grote meerwaarde bieden voor bestuivende insecten, mede door hun late bloeitijd.

Bestuivende insecten hebben jaar rond voedsel nodig. Hierin kan je voorzien met een beplantingsplan dat een bloeihoog heeft van het vroege voorjaar tot het late najaar. Handig om weten is dat ook de bloeiperiode van verschillende cultivars binnen één soort kan verschillen. Het mengen van cultivars kan dus de bloeiperiode van een vakbeplanting verlengen zonder het uitzicht te veranderen. Voor vogels kan je werken met een bessenkalender waarbij de voedselvoorziening zoveel mogelijk gespreid en gediversifieerd wordt.

Herkomst plantmateriaal

Het gebruik van gewasbeschermings-

middelen is een van de oorzaken van de achteruitgang van biodiversiteit in bestuivende insecten. Ondanks het verbod op neonicotinoïden worden vandaag nog regelmatig andere werkzame stoffen aangetroffen op planten die als bijvriendelijk verkocht worden. Zekerheid krijg je maar bij kwekerijen die inzetten op duurzaamheid en zo weinig mogelijk tot geen gewasbeschermingsmiddelen gebruiken, gestaafd door kwaliteitslabels zoals Vegaplan, MPS-ABC, GlobalGap of Bio.

Specifiek voor bloemenmengsels geldt naast duurzame teelt ook de lokale herkomst van zaden als aandachtspunt. Wordt in bloemenmengsels met inheemse soorten zaadmateriaal afkomstig van andere Europese regio's gebruikt, dan kan de bloeitijd van de planten namelijk verschillen. Specialisten die hun uitvliegperiode op een bepaalde bloeitijd afstemmen, zullen hun voedsel zo dus mislopen.

Nuttige links

- www.openbaargroen.be
- www.ecopedia.be
- www.plantvanhier.be
- www.drachtplanten.nl
- www.honeybeevalley.eu/plantit
- www.rhs.org.uk/science/conservation-biodiversity/wildlife/plants-for-pollinators
- www.vogelbescherming.nl ■